

**LEGAL FRAMEWORK FOR ADMISSION OF FOREIGNERS WITH GRANTED
ASYLUM OR INTERNATIONAL PROTECTION IN SCHOOL AGE TO BULGARIA
AND PARTICULARITIES OF THEIR BULGARIAN LANGUAGE LEARNING**

Dimitriya Zhelyazkova

Medical University – Plovdiv, Department of Languages and Specialized Training, Bulgarian Language
Section, erje33@hotmail.com

Maria Mitskova

Paisii Hilendarski University of Plovdiv, Department of Language and Specialized Training of
International Students, m_mitzkova@yahoo.com

Abstract: The article displays the legal framework documents in Republic of Bulgaria related to the admission of refugees to Republic of Bulgaria, as well as the need and the particularities for elaboration of tests for establishing their level of proficiency in Bulgarian language. The procedure for admission of refugees in municipal and state schools is regulated by Ordinance №3 of 27.07.2000, Art. 4.

Refugee children can be educated in Bulgarian schools, provided that they have successfully completed a Bulgarian language course at the State Agency for Refugees. Such a language course is planned by the National Refugee Integration Program.

Integration into Bulgarian society is the only lasting solution for those who have received international protection in our country with a view to fulfilling the international commitments of the Republic of Bulgaria regarding its participation in the EU Common Asylum System (EUCAS) and the challenges for Bulgarian society, the social systems and the labor market related to that. The three-year National Refugee Integration Programs in Republic of Bulgaria implemented by SAR under the Ministry Council were based on a small number of applicants who had searched for and received protection in Bulgaria (processed in the SAR Integration Center – Sofia) – about 60 people per year.

The legal framework for the integration of foreigners with granted asylum or international protection in Republic of Bulgaria is established in the Asylum and Refugees Act and in the Ordinance on the terms and conditions for concluding, implementation and termination of agreements for integration of foreigners with granted asylum or international protection {SG, issue 65 dated 19.08.2016, valid since 19.08.2016

In 2015 Bulgaria adopts a National Strategy in the field of migration, asylum and integration, but the National Action Plan for Integration envisaged in the strategy has never been worked out.

The new Ordinance does not offer significant support for some of the most important and major insurmountable obstacles to effective integration. UNHCR regrets that the Ordinance does not fill the gaps in the area of access of refugees to social housing and family benefits for children, which the law currently does not allow. This creates a significant risk of homelessness among recognized refugees. Provision of Bulgarian language teaching is also not sufficiently clarified.

The municipality organizes and conducts Bulgarian language courses for foreigners who have concluded agreements for integration. With regard to the Bulgarian language courses for adult foreigners, it is recommended on the grounds of Art. 12 of the Ordinance, the municipality to request methodological and organizational assistance and support from the RED of the Ministry of Education and Science in the overall preparation, organization and conduct of the courses, according to the particularities of this target group.

The authors of the article do actually prepare tests for level (A1 and A2) proficiency in Bulgarian of persons who have received international protection and migrants of compulsory school age.

Keywords: Regulations, foreigners, asylum, international protection, Bulgarian language, level

НОРМАТИВНАТА УРЕДБА ЗА ПРИЕМАНЕ НА ЧУЖДЕНЦИ С ПРЕДОСТАВЕНО УБЕЖИЩЕ ИЛИ МЕЖДУНАРОДНА ЗАКРИЛА В БЪЛГАРИЯ В УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ И СПЕЦИФИКАТА НА ОБУЧЕНИЕТО ИМ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Димитрия Желязкова

Медицински университет – Пловдив, Департамент за езиково и специализирано обучение
Секция по български език, erje33@hotmail.com

Мария Мицкова

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Департамент за езикова и специализирана
подготовка на чуждестранни студенти, m_mitzkova@yahoo.com

Резюме: Статията представя нормативните документи в РБългария, свързани с приемане на бежанци в РБългария, както и необходимостта и спецификацията за изработване на тестове за установяване на нивото на владеене на български език. Редът за приемане на бежанци в общинските и държавни училища е регламентиран с Наредба №3 от 27.07.2000 г., чл. 4.

Деца бежанци могат да бъдат обучавани в български училища при условие, че са завършили успешно курс по български език към Държавната агенция за бежанците. Такъв езиков курс е предвиден от Националната програма за интеграция на бежанците.

Интеграцията в българското общество е единственото трайно решение за получилите международна закрила в страната ни с оглед изпълнението на международните ангажименти на Република България по отношение на участието ѝ в Общата система на ЕС за убежище (ОЕСУ) и свързаните с това предизвикателства за българското общество, за социалната система и трудовия пазар. Изпълняваните до 2013 г. от ДАБ при МС тригодишни Национални програми за интеграция на бежанците в Република България се основават на малък брой потърсили и получили закрила в България (реализирани в Интеграционния център на ДАБ – гр. София) – около 60 лица годишно.

Правната уредба на интеграцията на чужденци с предоставено убежище или международна закрила в Република България е установена в Закона за убежището и бежанците и в Наредбата за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумение за интеграция на чужденци с предоставено убежище или международна закрила (ДВ, бр. 65 от 19.08.2016 г., в сила от 19.08.2016 г.).

През 2015 г. България приема Национална стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията, но така и не изготвя предвидения в стратегията Национален план за действие по интеграция.

Новата Наредба не предлага съществена подкрепа по отношение на някои от най-важните и основните доказано непреодолими препятствия към ефективна интеграция. ВКБООН изразява съжаление, че Наредбата не запълва празнотите в сферата на достъпа на бежанците до социални жилища и семейни помощи за деца, които законът понастоящем не позволява. Това създава значителен риск от бездомност сред признатите бежанци. Осигуряването на обучение по български език също не е изяснено достатъчно.

Общината организира и провежда курсове по български език за чужденците, сключили споразумение за интеграция. По отношение на курсовете по български език на пълнолетните чужденци е препоръчително на основание чл. 12 от Наредбата общината да изиска методическо и организационно съдействие и подкрепа от РУО на МОН при цялостната подготовка, организация и провеждане на курсовете, съобразно спецификата на тази целева група.

Авторите на статията практически реализират подготовка на тестове за ниво (A1 и A2) на владеене на български език на лица, получили международна закрила и мигранти в задължителна училищна възраст.

Ключови думи: Нормативна уредба, чужденци, убежище, международна закрила, български език, ниво

1. УВОД

Във всяка европейска страна, включително и в България, се разработват програми, насочени към интеграция на мигрантите и на бежанците в приемащите ги общества в страните, в които преобладават. И тъй като официалният език в РБългария е български, то важен фактор за интеграцията е овладяването на български език и правото на достъп до българската образователна система. Интеграцията и взаимното доверие е труден и дълъг процес. При неправилно протичане на процеса може да не се даде отговор на основните потребности и това да доведе до изключване на мигрантите и бежанците от пазара на труда, жилищното настаняване, здравеопазването, образованието и др. Притокът на хора често е непредвиден, а това значи, че

социалното приобщаване е изложено на риск. Иновативните дейности в градовете са подкрепа за градовете да посрещнат тези предизвикателства.

През 2005 г. е създаден БСБМ (Български съвет за бежанци и мигранти) от Български червен кръст, Български хелзинкски комитет и *Каритас – България* като платформа за тяхната дейност по въпросите на бежанската и миграционната политика, закрилата и интеграцията на бежанците и мигрантите. БСБМ е сдружение на гражданското общество, което работи в областта на убежището и миграцията в РБългария.

Цел на настоящата статия е да представи накратко международноправните документи с акцент на вътрешноправната уредба, свързана с чужденци мигранти или с такива, които имат предоставен статут на бежанци в контекста на обучението по български език като чужд за деца в задължителна училищна възраст на посочената категория чужденци, както и препоръки при изготвяне на тестови задачи за конкретни нива на езиково обучение.

2. НАЦИОНАЛНА ПРАВНА УРЕДБА ЗА ДЕЦА БЕЖАНЦИ И МИГРАНТИ В ЗАДЪЛЖИТЕЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ В КОНТЕКТА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК КАТО ЧУЖД

България е една от първите страни в Централна и Източна Европа, която през 2005 г. приема програма за интеграция на бежанците. Тази дейност в началото се ръководи от една институция – Държавна агенция за бежанците, като обхваща около 100 души годишно. С течение на времето потокът от хора се увеличава, а това налага да се приеме децентрализиран интеграционен модел през 2013 г. На различни институции са делегирани специфични отговорности. През 2016 г. се приема Наредба за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумение за интеграция, която представлява правен инструмент, позволяващ интеграцията на бежанци да се осъществи с участието на местните власти и регионалните структури на доста държавни институции. Наредбата отрежда на общините важна отговорност да подпомагат и съпровождат интеграционния процес (Андреева, Петров, 2017: 4).

Основните документи, които регламентират правото на достъп до образование на децата бежанци, са: Конвенция на ООН относно статута на бежанците от 1951 г., ратифицирана през 1992 г., Конвенция на ООН за правата на детето, Закон за убежището на бежанците от 2002 г., установяващ реда, по който бежанците остават в България, Резолюция на ЕС относно минималните граници при процедури по предоставяне на убежище, програма „Разделени деца в Европа“, Директива на ЕС 2003/9/E1 от 27.01.2003 г., Наредба № 3 от 27.07.2000 г., Национална програма за интеграция на бежанците (Тодорова, 2011: 382).

Българското законодателство дава право на децата бежанци и мигранти да се обучават в българските държавни и общински училища. Съгласно чл.26 от Закона за убежището на бежанците: „Децата до 18-годишна възраст имат право на обучение в държавните и общинските училища на Република България по ред, определен от председателя на Държавната агенция за бежанците и министъра на образованието и науката“. Конвенцията на ООН за правата на детето задължава държавите – страни по конвенцията, да осигурят на децата достъп до образование.

Според чл.10 на Директивата на ЕС 2003/9/E1 от 27.01.2003 г. относно минималните стандарти за прием на търсещи убежище достъпът до образователната система на децата на чужденците не трябва да се отлага повече от три месеца след датата на подаване на молбата за убежище на непълнолетния и неговите родители. Училищното образование в държавните и общинските училища на Република България е безплатно, включително и за чужденците, търсещи или получили закрила в страната.

Редът за приемане на бежанци в общинските и държавни училища е регламентиран с Наредба №3 от 27.07.2000 г. за реда за приемане на бежанци в държавните и общинските училища на Република България. Според чл.2, ал.3. на посочената Наредба: „Приемането на бежанци в училищата се извършва през време на цялата учебна година, но не по-късно от 30 учебни дни преди приключването на втория учебен срок“.

Чл. 3. гласи: „Лицата, приети по реда на тази наредба, ползват правата на българските граждани за обучение в държавните и общинските училища на Република България“.

Чл. 4. от Наредбата: „Бежанците, желаещи да продължат образованието си в български училища, трябва да са завършили успешно курс по български език в Агенцията за бежанците към Министерския съвет по програма, съгласувана с Министерството на образованието и науката“. Такъв езиков курс е предвиден от Националната програма за интеграция на бежанците.

НАРЕДБА № 3 от 06.04.2017 г. за условията и реда за приемане и обучение на лицата, търсещи или получили международна закрила отменя Наредба № 3 от 2000 г. за реда за приемане на бежанци в държавните и общинските училища на Република България (ДВ, бр. 74 от 2000 г.). Новата наредба се издава на основание чл. 26, ал. 4. от Закона за убежището и бежанците. Наредбата е съгласувана с Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет.

Според чл. 4. (ал.1.) „Приемането на малолетен или непълнолетен чужденец, търсещ или получил международна закрила, в определена подготвителна група на задължителното предучилищно образование или в определен клас в държавно или в общинско училище се извършва след подадено заявление от родителя (настойника, попечителя, представителя на непридруженото малолетно или непълнолетно лице, търсещо или получило международна закрила) до началника на съответното регионално управление на образованието. (ал.2.) Началникът на регионалното управление на образованието в срок до 7 работни дни насочва малолетния или непълнолетния чужденец по ал. 1 към определена детска градина или училище съобразно местоживеенето му и желанието на родителя (настойника, попечителя, представителя на непридруженото малолетно или непълнолетно лице, търсещо или получило международна закрила)“. По чл.5, ал.2. директорът на детската градина или училището по предложение на координиращия екип определя със заповед комисия за провеждане на събеседване и насочване на малолетния или непълнолетния чужденец, търсещ или получил международна закрила, в определена подготвителна група на задължителното предучилищно образование или в определен клас на училищното образование.

Координиращият екип в детската градина или в училището се създава по реда на държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Съставът на комисията в училището за провеждане на събеседване и насочване на ученици, търсещи или получили международна закрила, включва учител по български език и литература или начален учител, учители по учебни предмети за класа, съответстващ на възрастта на чужденеца, психолог или педагогически съветник, а по преценка на координиращия екип – и други педагогически специалисти.

Комисията проследява напредъка на малолетния или непълнолетния чужденец, търсещ или получил международна закрила, и изготвя доклад до координиращия екип в детската градина или в училището в края на съответната учебна година и при необходимост. Въз основа на доклада координиращият екип може да предложи на директора промяна в указанията за организиране на индивидуалната работа с чужденеца в зависимост от резултатите от обучението му, за което информира родителя (настойника, попечителя, представителя на непридруженото малолетно или непълнолетно лице, търсещо или получило международна закрила).

Според чл. 8. „За децата и учениците, търсещи или получили международна закрила, приети в държавните и в общинските детски градини и училища в Република България, се осигуряват:

1. допълнителни модули по образователно направление български език – за децата, които са в задължителна предучилищна възраст;
2. допълнително обучение по български език и литература като част от общата подкрепа за придобиване на очакваните резултати от обучението по учебния предмет, определени в учебната програма за съответния клас – за учениците, които са в задължителна училищна възраст;
3. допълнително обучение по български език като чужд за подкрепа на приобщаването им – за учениците, които са в задължителна училищна възраст“.

Допълнителното обучение по български език като чужд за деца и ученици, търсещи или получили международна закрила, се провежда при условията и по реда, определени в държавните образователни стандарти по чл. 22, ал. 2, т. 2, 7 и 17 от Закона за предучилищното и училищното образование, и след подадено заявление от родителя (настойника, попечителя, представителя на непридруженото малолетно или непълнолетно лице, търсещо или получило международна закрила) до директора на детската градина или на училището. Чл. 10. (ал.1.) „Търсещите или получили международна закрила се записват в училищното образование, след като валидират компетентности при условията и по реда, определени в Наредба № 11 от 2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците (ДВ, бр. 74 от 2016 г.), с изключение на записването в класовете от началния етап на основната образователна степен – от I до IV клас, в които ученик, търсещ или получил международна закрила, се записва по възраст, без да валидира придобити компетентности“.

Пример за добра практика, приложена в България, е изпълнението на три тригодишни Национални програми за интеграция на бежанците (НПИБ) в Република България в периода 2005 – 2013 година. Програмите са предвидени за приблизително 100 лица годишно – 60 възрастни и 40 деца и всяка година са централно финансирани от държавния бюджет. В този период средният брой на лицата, получили международна закрила всяка година, е около 250 души. В нито една от годините броят на желаещите да участват не достига предвидените 100 лица. Повечето от получените закрила се устройват самостоятелно или напускат страната. Много от регистрираните в програмите ги напускат преждевременно – добили самочувствието сами да се грижат за собствените си интереси. Курс по български език се провежда в Интеграционния център на Държавната агенция за бежанците (ДАБ). Няма утвърдени от МОН учебници. През последните години се ползват учебници, разработени от *Karimac – България* специално за нуждите на търсещите и получили

закрила за равнище А1 и А2 по Общата европейската езикова рамка. Курсът е с продължителност 6 месеца – провеждане на ежедневно обучение (4 учебни часа). Участниците получават сертификат за ниво на владеене на български език.

Засилена е ролята на общината. Всяка община сама определя формата и начина на провеждане на обучението по български език.

Общината организира и провежда курсове по български език за чужденците, сключили споразумение за интеграция. По отношение на курсовете по български език на пълнолетните чужденци е препоръчително на основание чл. 12 от Наредбата общината да изиска методическо и организационно съдействие и подкрепа от РУО на МОН при цялостната подготовка, организация и провеждане на курсовете, съобразно спецификата на тази целева група (времетраене на курса и учебните часове, методика на преподаване и проверка на знанията, ниво на овладяване на езика, критерии за подбор на преподавателите, начин на заплащане и др.). Практическият опит на неправителствения сектор в областта показва, че тази мярка може да се изрази в наемане на учители по български език и литература от училища на територията на общината или от съседни общини (Андреева, Петров, 2017:10).

При изпълнението на задължението спрямо деца и ученици, търсещи или получили международна закрила в страната по реда на Закона за убежището и бежанците, следва да се има предвид, че съгласно Наредба № 6 от 11.08.2016 г. за усвояването на българския книжовен език (ДВ, бр. 67 от 26.08.2016 г., в сила от 1.09.2016 г.) на тези деца се осигуряват допълнителни условия за изучаване на български език в рамките на тяхното обучение в държавно или общинско училище, които са част от съответния държавен образователен стандарт. Учебната програма включва до 90 учебни часа за учениците от началния етап на основната образователна степен, до 120 учебни часа за учениците от прогимназиалния етап на основното образование и до 180 учебни часа за учениците от първия гимназиален етап на средното образование за максимален срок от 12 месеца. Чл.13. ал.1. от НАРЕДБА № 6 от 11.08.2016 г. за усвояването на българския книжовен език гласи: „Допълнително обучение по български език като чужд за подкрепа на приобщаването на децата и учениците мигранти и на децата и учениците, търсещи или получили международна закрила, се провежда индивидуално или в група – по решение на директора на приемащото училище, съответно детска градина, след становище от координиращия екип, определен с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование, съобразно потребностите на всяко дете. Обучението на учениците по ал. 1 се провежда по учебни програми, разработени за българския език като чужд по нивата на Общата европейска езикова рамка и утвърдени от министъра на образованието и науката, а в детските градини – в съответствие с програми, изработени от учителя в съответствие с държавния образователен стандарт за предучилищно образование и програмната система на детската градина“.

Наблюдаващият изпълнението на интеграционното споразумение перодично проследява дали лицата посещават учебните часове и при определен брой безпричинни отсъствия дава предложение за прекратяване на споразумението.

Според Наредба за приобщаващото образование, приета с Постановление № 232 от 20 октомври 2017 г., по чл. 17. (ал.1.) се предвижда допълнително обучение: „Допълнителното обучение по учебни предмети е насочено към ученици, които имат системни пропуски по даден учебен предмет, които са напреднали по даден учебен предмет и/или за които се препоръчва такова обучение в плана за подкрепа. (2) Потребностите от допълнителното обучение се определят от учителя по предмета и координатора по чл. 7, а за учениците със специални образователни потребности и за учениците с изяви дарби – от екипа за подкрепа за лично развитие на конкретния ученик“.

3. ТЕСТОВЕ ЗА ТЕКУЩ КОНТРОЛ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК КАТО ЧУЖД ЗА ТЪРСЕЩИ ИЛИ ПОЛУЧИЛИ МЕЖДУНАРОДНА ЗАКРИЛА И МИГРАНТИ В ЗАДЪЛЖИТЕЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

Научаването и говоренето на официалния език на приемащата страна е основен фактор за интеграцията и социализацията на мигрантите и бежанците в новата за тях социална и културна среда. По тази причина предоставянето на достъп до безплатно образование им гарантира приобщаване в социума на основата на равнопоставеността с гражданите на съответната страна (Власева, 2013: 457). Този фундаментален принцип лежи в основата на **Учебната програма по български език като чужд за търсещи или получили международна закрила и мигранти в задължителна училищна възраст¹² на МОН¹³**, в която като

¹² По надолу в текста: Учебната програма.

¹³ Вж. <https://www.mon.bg/bg/28>

очакван и целен резултат е заложено формирането на езикови компетентности по български език на ниво B1 според Общата европейска езикова рамка (ОЕЕР)¹⁴ и овладяването му като втори (работен) език. Настоящата статия се основава на първата част от Учебната програма, в която „е заложено начално опознаване и ориентиране в особеностите на българската лексикална, фонетична и граматична система предимно в практически план“ на ниво A1 до A2 от ОЕЕР.

До момента не са изготвяни в системата на училищното образование официални тестове за нива по български език като чужд (като изключим някои предложения на неправителствени организации като Сдружение „Каритас“). В този смисъл статията е пилотна, а авторките са реализирали конкретни тестови материали за тази целева група.

Типове тестови задачи по български език като чужд за ниво A1 и A2 от ОЕЕР

Тестовите за ниво A1 и A2 за владеене на български език като чужд обхващат всички езикови равнища, но в голяма степен целят емпирично запознаването на учениците с основните езикови единици – звук, сричка, дума, изречение, текст. Това предоставя необходимата база за изграждане на начални умения у тях за ориентиране в комуникативната ситуация, за диалогизиране, за създаване на граматично правилен и логически свързан текст.

Тестовите за текущ контрол, които могат да се създадат за проверка и измерване на знанията, уменията и компетентностите по български език като чужд в процеса на овладяване на нива A1 и A2 за търсещи или получили международна закрила и мигранти в задължителна училищна възраст, трябва да бъдат съобразени с онзи езиков и лексикален минимум, заложен в Учебната програма, необходим за начална ориентация по теми от сферата на всекидневието и непосредствено заобикаляща среда. От друга страна, за да проверят надеждно очакваните резултати от всеки междинен етап от обучението по съответните нива, е предвидено тестовите да диагностицират основните езикови компетентности говорене, слушане, писане, четене. По тази причина за всяка една от посочените компетентности се създават конкретни задачи, въз основа на които да се оцени напредъкът и пропуските в знанието на учениците. Те включват знания и умения за комуникация като поздравяване и представяне; задаване и отговаряне на въпроси от личен характер; ориентиране в битова ситуация, в града, в училище; описание на жилището; пазаруване; пътуване; познаване на календарното и астрономическото време и сезоните.

Тъй като чрез такъв тип тестове се осъществява мониторинг на етапни знания, е препоръчително те да са с времетраене не повече от 2 учебни часа.

Тестова част слушане

Тестовата част за *слушане* може да включи няколко различни типове задачи:

- Диктовка, с която да се провери усвояването на българската азбука и правопис;
- Слушане с разбиране. Такъв тип задача изисква от учителя да прочете кратък текст с позната лексика или диалог от позната ситуация, а учениците да изпълняват писмено задачи по инструкция или да отговорят на въпроси към чутото. Тестовата задача може да бъде с избираеми отговори (тип multiple choice) или с кратък свободен отговор.

Тестова част говорене

Тестовата част за *говорене* трябва да бъде съобразена с лексикалния и граматичния минимум, отговарящ на нива A1 и A2. Тук може да бъде включена задача за проверка на уменията за диалогизиране (по позната и предварително учена ситуация) или за представяне и описване на познати процеси и явления от ежедневието и непосредствено заобикалящата среда.

Тестова част четене с разбиране

Тестова част *четене с разбиране* съдържа неголям текст или диалог от сферата на ежедневието или познатата обкръжаваща среда, върху който могат да се направят различни задачи. Например:

- Задаване на въпроси към текста.
- Отговаряне на въпроси към текста. Такъв тип тестова задача може да бъде с избираеми отговори (тип multiple choice) или с кратък свободен отговор.
- Отбелязване на синоними или антоними на употребени в текста думи, което може да бъде зададено като задача с избираеми отговори или с кратък свободен отговор.
- Отбелязване на комуникативната ситуация. Такъв тип задача е особено подходяща, ако текстът за четене е диалог, и може да е с избираеми отговори или със свободен отговор.

¹⁴ Вж. <https://www.coe.int/en/web/portal/home> и по-специално:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168045bb6b>

- Трансформация от пряка в непряка реч. Такъв тип задача е особено подходяща, ако текстът за четене е диалог.

Тестова част с граматични задачи. Задача за продуктивно писане

Тестът задължително трябва да включва различни типове *граматични задачи* с избираеми и свободни отговори или от типа Cloze (за попълване на празни места в текст), съобразени с обема на езиковите знания за нива А1 и А2 от ОЕЕР и в съответствие с Учебната програма, както и *задача за продуктивно писане* – за създаване на съчинение разсъждение, коментар или описание по позната тема. Тази задача има особена тежест при оценяването на нивото на владеене на български език като чужд за конкретния междинен етап от обучението, тъй тя отразява цялостно езиковите знания и компетенции на ученика и уменията му да осмислят, обобщават и представят информация в писмен вид, съобразена с познатите му граматични правила и норми и лексикален обем.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В настоящата статия са представени основни аспекти според нормативната уредба в РБългария и препоръки за обучението по български език като чужд (по-специално при изготвяне на тестови задачи за контрол на знанията) за търсещи или получили международна закрила и мигранти в задължителна училищна възраст. Акцент на изложението при овладяването на българския език е поставен при допълнителното езиково обучение в училищни условия, като езиковите дефицити биха били преодолени чрез прилагане на специално разработени тестови задачи, които имат своя специфика, подчинена на държавните образователни изисквания и в съответствие заложеното формиране на езикови компетентности по български език за нива според Общата европейска езикова рамка (ОЕЕР). Задачата на приемащите общности е да посрещнат новодошлите и да подпомогнат реализацията им като равноправни и пълноценни граждани на страната ни, като възстановят доверието им в политическите институции, в спазването на човешките права и върховенството на закона. Изключително важно е да бъде насърчено участието на получилите закрила в обществения, социалния, културния и икономическия живот на общините. Засилва се ролята на общините, на партньорските взаимоотношения. Курсовете по български език са особена необходимост, но в съответствие с това е необходимо да се създадат учебни помагала и учебници за развиване на комуникативно-речеви умения и удовлетворение на езиковите потребности на децата бежанци и мигранти, които са новодошли и не владеят в достатъчна степен българския език и имат нужда от допълнително обучение.

ЛИТЕРАТУРА

- Андонова, М., Събева, Р., & Загорова, Ж. (2014). *Български език за бежанци. Ниво А1*. Издател: Сдружение „Каритас София“ – <https://caritas.bg/cms/wp-content/uploads/2015/04/A1-Bulgaria.pdf?x10535>.
- Андонова, М., Събева, Р., & Загорова, Ж. (2015). *Български език за бежанци. Ниво А2*. Издател: Сдружение „Каритас София“ – <https://caritas.bg/cms/wp-content/uploads/2015/04/A2-Bulgaria.pdf?x10535>.
- Андонова, М., Събева, Р., & Загорова, Ж. (2018). *Български език за бежанци. Ниво В1*. Издател: Сдружение „Каритас София“ – <https://www.unhcr.org/bg/wp-content/uploads/sites/18/2019/06/914-bulgarian.pdf>.
- Андреева, А., & Петров, П. (2017). *Наръчник за интегриране на лица с предоставено убежище или международна закрила в общините*. София: Български червен кръст.
- Власева, Т. (2013). *Образователни политики и практики за интеграция на деца бежанци и мигранти в училище чрез изучаване на български език*. – Стратегии на образователната и научната политика, година XXI, книжка 5, 457 – 483.
- Георгиева, А. (2013). *Подготовка по български език на ученици мигранти (методически аспекти)*. Велико Търново: Фабер.
- Димчев, К. (1998). *Обучението по български език като система*. София: Сиела.
- Методика на обучението по български език за мигранти*.
<https://download.ei-ie.org/Docs/WebDepot/SEB%20Handbook.pdf>
- ОЕЕР. (2006): *Обща европейска езикова рамка: учене, преподаване, оценяване*. Варна: Релакса, 2006.
- Стефанова, П. (2007). *Чуждоезиковото обучение. Учение, преподаване, опит*. София: Сиела, 2007.
- Стефанова, П. (1999). *Методика на чуждоезиковото обучение*. София.
- Тодорова, А. (2011). *Обучение по български език на деца бежанци в извънучилищна среда*. – Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Факултет по педагогика. Книга Педагогика. Том 103. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски, 381 – 418.
- Шопов, Т. (2008). *Чуждоезиковата методика*. София: УИ „Св. Кл. Охридски“.

Minchev, V. (1999). *External Migration and External Migration Policies in Bulgaria*. – South East Europe Review for Labour and Social Affairs 2 (3): 123–158.

Добри практики в интеграцията на бежанците с европейско финансиране. Български съвет за бежанци и мигранти. www.bcrim-bg.org

Закон за предучилищното и училищното образование

Закон за професионалното образование и обучение

Закон за чужденците в Република България

Закон за убежището и бежанците

Закон за закрила на детето

Национална стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията 2015–2020 г.

Конвенция за статута на бежанците от 28.07.1951 г.

Конвенция за правата на детето от 20.11.1989 г.

Наредба № 6 от 11.08.2016 г. за усвояването на българския книжовен език (ДВ, бр. 67 от 26.08.2016 г., в сила от 1.09.2016 г.)

Наредба № 11 от 01.09.2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците (ДВ, бр. 74 от 20.09.2016 г., в сила от 20.09.2016 г.)

Наредба № 3 от 27 юли 2000 г. за реда за приемане на бежанци в държавните и общинските училища на РБългария.

Наредба за приобщаващото образование, приета с Постановление на МС №232 от 20 октомври 2017 г.

Наредба за условията и реда за сключване, изпълнение и прекратяване на споразумение за интеграция на чужденци с предоставено убежище или международна закрила (ДВ, бр. 65 от 19.08.2016 г.)

Правилник за прилагане на Закона за закрила на детето

Учебната програма по български език като чужд за търсеци или получили международна закрила и мигранти в задължителна училищна възраст на МОН